

Motion till riksdagen 2022/23:53

av **Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V)**

Hbtqi-frågor i världen

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3 Inledning.....	3
4 Sverige ska aktivt driva hbtqi-frågor inom FN.....	6
5 Sverige ska aktivt driva hbtqi-frågor inom EU	7
6 Sverige ska aktivt driva hbtqi-frågorna i OSSE	10
7 Sverige ska aktivt driva hbtqi-frågorna inom det nordiska samarbetet och i Europarådet.....	10
8 Sidas verksamhet och svenskt utvecklingssamarbete.....	11
9 Hbtqi-organisationers begränsade utrymme.....	12

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska agera för att den oberoende experten på hbtqi-frågor i FN:s råd för mänskliga rättigheter ska få goda organisatoriska och finansiella förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör uppmana FN:s medlemsstater att inkludera arbetet med hbtqi-frågor i sitt arbete med Agenda 2030 och i sina tillhörande rapporter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör inkludera hbtqi-frågorna i sitt genomförande av Agenda 2030 och i sina framstegsrapporter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att lyfta upp hbtqi-frågorna i alla relevanta forum inom FN-systemet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska fortsätta stödja och underlätta närvaron för hbtqi-aktivister i FN:s olika forum och processer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheterna för ytterligare åtgärder mot de medlemsländer som inte efterlever de mänskliga rättigheterna och verka för att man inom EU sätter hårdare press på de medlemsländer som diskriminerar sina medborgare på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att överträdelseärenden drivs mot de länder som inte respekterar att samkönade äktenskap ingångna i annat land ska vara giltiga i hela EU och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU:s regelverk ska garantera fri rörlighet och att samkönade föräldrapar därmed också måste erkännas juridiskt i alla EU-länder vid flytt inom unionen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för att transpersoner i alla EU:s medlemsstater ska ha möjlighet att ändra juridiskt kön utifrån självidentifikation och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att antidiskrimineringsinitiativet omfattar såväl diskriminering på grund av sexuell läggning som könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för att EU:s utvecklingspolitik ska bidra till att stärka hbtqi-personers rättigheter i världen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Köpenhamnskriterierna behöver skärpas avseende hbtqi-personers rättigheter så att det uttryckligen framgår att ett medlemsland som diskriminerar hbtqi-personers rättigheter inte kan bli medlem i EU, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för implementeringen av EU:s LGBTIQ Equality Strategy 2020–2025 i hela unionen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att Moskvamekanismen ska återopas när hot mot hbtqi-personer och hbtqi-rörelsen anses vara överhängande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att OSSE-samarbetet även ska omfatta hbtqi-frågorna och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom samarbetet i Europarådet aktivt bör arbeta för att alla medlemsstater ska avskaffa all slags diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för att finansiellt och organisatoriskt stärka enheten Sexual Orientation and Gender Identity Unit inom Europarådet i syfte att säkerställa att enheten kan arbeta långsiktigt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för det nordiska samarbetet ska verka för en konvention för partnerskap och samkönade äktenskap och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom det nordiska samarbetet ska verka för att man i samarbetet med de baltiska staterna ska lyfta fram frågor avseende sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom utrikespolitiken bör uppmärksamma situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor och icke-binära samt trans- och intersexpersoner och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till hur stödet till hbtqi-organisationer kan förstärkas och göras mer flexibelt och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att värna hbtqi-organisationers handlingsfrihet runt om i världen och tillkännager detta för regeringen.

3 Inledning

För Vänsterpartiet är rätten att uttrycka sin sexualitet och sin könsidentitet på sina egna villkor en fråga om grundläggande mänskliga rättigheter oavsett var i världen man bor. Ingen stat kan med hänvisning till historia, kultur, religion osv. hävda att dessa rättigheter inte omfattar alla dess medborgare.

Utvecklingen i världen är komplex. Det är nu över 50 år sedan Stonewallupproret i USA som kommit att bli en symbol för den moderna västerländska hbtqi-rörelsen. Utvecklingen i världen har i många avseenden gått åt rätt håll sedan dess. Den globala attitydundersökningen World Value Survey konstaterar att acceptansen för hbtqi-personer har ökat, från fem procent på 1980-talet till runt 20 procent i dag.

Samtidigt lever hbtqi-personer i många länder under förtryck i form av repressiv lagstiftning, hatbrott och osynliggörande. En ökad polarisering där nationalkonservativa, nationalistiska och populistiska krafter vinner mark drabbar hbtqi-personer hårt, och på många håll går utvecklingen bakåt. En utveckling som går hårt åt kvinnors rättigheter och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) är också ett hot mot hbtqi-personers livssituation. Möjligheten till organisering inskränks av det krympande utrymmet för civilsamhället och angrepp på yttrande- och mötesfriheten.

Gemensamt för viktiga framsteg världen över är att de sker tack vare modiga hbtqi-personer som organiserar sig och kräver sina rättigheter. Att Botswana och Angola nyligen har avkriminaliserat homosexualitet och att Taiwan som första land i Asien nu tillåter samkönade äktenskap är betydelsefulla framsteg som kan påverka många. Men det beslut som på senare år omfattar i särklass flest människor är att Indiens högsta domstol 2018 tog ett historiskt beslut att upphäva paragraf 377 i strafflagen och därmed avkriminalisera sexuella handlingar mellan människor av samma kön. Nu planerar även Singapore att avskaffa motsvarande lag – en rest från det gamla brittiska kolonialväldet. Liknande kolonial lagstiftning finns dock fortfarande kvar i minst 67 andra länder. Att Världshälsoorganisationen WHO inte längre klassar transpersoner som psykiskt sjuka kan också komma att spela stor roll.

Även här hemma i Europa märks framsteg och sedan 2017 är det möjligt för både finländare, tyskar och maltesare att ingå samkönade äktenskap. I Tyskland finns nu som första land i Europa möjligheten att registrera barn som ett tredje kön från födseln. Europarådet utfärdade 2017 en resolution i syfte att skydda intersexpersoners rättigheter med fokus på barns rätt att slippa onödig kirurgi.

Tyvärr ser vi samtidigt i stora delar av världen hur hbtqi-personer förföljs, diskrimineras och mördas på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika. Enligt Transgender Europe (TGEU) var 2021 det dödligaste året för transpersoner sedan man började samla in data, med 375 registrerade mord. Mellan 2008 och 2021 rapporterades 4 042 mord globalt. Sannolikt är dock mörkertalet mycket stort.

I flera väpnade konflikter är hbtqi-personer en särskilt utsatt grupp. Terrorgruppen IS/Daesh har t.ex. systematiskt förföljt och mördat hbtqi-personer i Irak och Syrien och rapporter från Tjetjenien vittnar om brutal tortyr under koncentrationslägerliknande förhållanden. Talibanernas maktövertagande i Afghanistan har ytterligare förvärrat livet för hbtqi-personer. Ryssland har tydligt använt homo- och transfobi i sin propaganda mot väst under kriget mot Ukraina. TGEU vittnar om hur Rysslands anfallskrig lett till ett ökat våld och brutalitet mot utsatta grupper såsom hbtqi-personer. Läs mer i Vänsterpartiets motion Ryssland (mot. 2022/23:612).

Den diskriminering och det våld som lesbiska utsätts för är ofta osynliggjort och är en konsekvens av både misogyni och hbtqi-hat. Här krävs ökad politisk uppmärksamhet och särskilt stöd till lesbiska organisationer.

Världen över utsätts hbtqi-personer systematiskt för våld i hederns namn. Förtrycket tar sig många olika uttryck. Det handlar både om repressiv myndighetsutövning, om osynliggörande och om att stat och polis underlåter att agera mot det våld och den diskriminering som förekommer i landet. Men också om hat och hot från den egna familjen och nära omgivningen. Många länder har en lagstiftning som diskriminerar hbtqi-personer och fortfarande är homosexualitet kriminaliserat i nästan 70 stater. I en rad länder riskerar hbtqi-personer att dömas till döden, bl.a. i Iran, Saudiarabien och Nigeria. Brunei skärpte så sent som 2019 sin redan mycket hårda lagstiftning och homo-

sexuella i landet riskerar nu stening trots försäkrar från sultanen efter internationella påtryckningar om att dödsstraffen ändå inte verkställs.

Många högernationalister spelar på homo- och transfobisk retorik, som i Brasilien där landets tidigare president Bolsonaro kallar sig stolt homofob. Flera länder förhindrar organisering och har förbjudit kommunikation via dejtingappar för hbtqi-personer. Efter att USA:s högsta domstol upphävt den federala rätten till abort har oron ökat för att andra rättigheter, såsom samkönade äktenskap, kommer att angripas.

Öppen diskriminering av hbtqi-personer förekommer även på vår egen kontinent. När nationalistiska och högerpopulistiska krafter vinner mark utmanas rätten till sin egen sexualitet och identitet. Polen ger inte längre tillgång till assisterad befruktning för ensamstående kvinnor och under de senaste åren har närmare 100 lokala parlament antagit homofobiska resolutioner och sedan utropat hbtqi-fria zoner. Risken att förlora pengar från EU har visserligen fått flera regioner att svänga i frågan, men det betyder inte att homo- eller transfobin de facto har minskat i landet.

Bulgarien har raderat möjligheten för transpersoner att bekräfta rätt namn och kön i officiella dokument. I Georgien har konstitutionen ändrats så att äktenskap är förbehållet en man och en kvinna. I Turkiet attackerades sommarens Pride av beväpnad polis. I Ryssland stängs organisationer för hbtqi-personer ner. Under sommarens Prideparad i Oslo sköts två människor ihjäl och över 20 skadades i en attack mot en gaypub.

Även Sverige följer den konservativa och reaktionära utvecklingen. I årets val blev Sverigedemokraterna näst största parti och de har vunnit ett exceptionellt stort politiskt inflytande över den förda politiken. Det svenska arbetet för hbtqi-frågor globalt gynnas knappast av att ett parti med rötter i nazism och fascism får inflytande över svensk biståndspolitik.

Den pågående coronapandemin har slagit hårt globalt. Oron för liv och hälsa för sig själv och nära och kära har tvingat människor att ändra sina vanor, och länder har infört olika nivåer av restriktioner. Även om vi här i Sverige nu i stort kan leva som vanligt tampas fortfarande många länder med utbrott och restriktioner. I spåren av coronapandemin har redan utsatta grupper drabbats särskilt hårt. Enligt TGEU har den socioekonomiska situationen för transpersoner påtagligt försämrats under pandemin, men också tillgången till utbildning, bostad, hälsa och sysselsättning. I rapporten Impact assessment, COVID-19 and trans people in Europe and Central Asia, beskrivs hur de generellt ökade vårdbehoven lett till en marginalisering av transpersoners könsbekräftande vård. Isolering som en följd av restriktioner har inneburit att många transpersoner tvingats leva med familjemedlemmar som inte accepterar dem eller kanske till och med är våldsamma, vilket i sin tur lett till psykisk ohälsa.

I spåren av coronapandemin har reaktionära och auktoritära ledare världen över tagit tillfället i akt att inskränka de mänskliga rättigheterna, och fördomar och diskriminering har frodats. I Sydkorea har medier pekat ut gayklubbar som epicentrum för en av smittvågorna, vilket gjort att exempelvis Amnesty varnat för stigmatisering. I Sydamerika har flera länder flexibla utgångsförbud där kvinnor och män enbart tillåts att gå ut olika dagar. Restriktionerna slår mot transpersoner, och mycket tyder på att hatbrotten ökat i samband med detta. I Ungern har parlamentet röstat igenom en nödlag som ger premiärminister Orbán ökad makt och rätten att regera genom dekret på obestämd tid. I samband med detta gjordes också en grundlagsändring som förbjuder transpersoner att ändra juridiskt kön. Trots att det är en grundläggande mänsklig rättighet att få uttrycka sin sexualitet och sin könsidentitet på sina egna villkor är det

alltför få länder som har modet och viljan att stå upp för dessa rättigheter. Sverige har ett ansvar för att kämpa för hbtqi-personers rättigheter i världen. Vi ska också välkomna de människor som flytt sina hemländer på grund av man inte tillåts vara den man är eller älska vem man vill. Läs mer om hbtqi-personers rättigheter i asylprocessen i vår motion Svensk flyktingpolitik (mot. 2021/22:2594).

Vänsterpartiet vill att de modiga hbtqi-aktivisterna runt om i världen ska känna att de har en allierad i Sverige. I denna motion har vi därför lagt en rad förslag på hur vårt land kan bli en än tydligare röst för hbtqi-personers rättigheter i världen.

4 Sverige ska aktivt driva hbtqi-frågor inom FN

FN är en central arena i arbetet för att stärka respekten för hbtqi-personers mänskliga rättigheter. Sverige bör använda FN som ett forum för att lyfta upp och driva fram hbtqi-frågor på dagordningen och för att skapa allianser med likasinnade länder. De mänskliga rättigheterna omfattar alla och världens länder måste respektera att även hbtqi-personer inkluderas. Det handlar bl.a. om rätten att inte bli utsatt för tortyr, rätten till yttrande- och åsiktsfrihet, möjligheten att organisera sig och rätten till den egna kroppen som t.ex. frihet från ”normaliserande” operationer av intersexpersoner. Ett stort kliv togs 2006 när man lade fram Yogakartapinciperna, som behandlar frågor om sexuell läggning och könsidentitet i förhållande till de mänskliga rättigheterna, men de har inte varit tillräckliga.

Under de senaste åren har vi kunnat se flera exempel på att hbtqi-frågor lyfts på FN:s dagordning. Här kan Sverige tillsammans med likasinnade länder spela en viktig roll.

Ett historiskt steg på senare år var när FN:s råd för mänskliga rättigheter (UNHRC) 2016 röstade för en resolution om skydd mot våld och diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Nya resolutioner har antagits, senast 2022 – och därmed förlängdes mandatet för FN:s oberoende expert med uppgift att bekämpa våld och övergrepp mot hbtqi-personer. LGBT (hbtq på svenska) har också blivit en s.k. Stakeholder Group inom ramen för FN:s högnivåpolitiska forum för hållbar utveckling. Dessa är viktiga verktyg för att synliggöra diskriminering av hbtqi-personer runt om i världen.

Sverige bör agera för att den oberoende experten för hbtqi-frågor i FN:s råd för mänskliga rättigheter ska få goda organisatoriska och finansiella förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

De globala utvecklingsmålen Agenda 2030 nämner inte hbtqi-personers rättigheter uttryckligen, men flera av delmålen öppnar för insatser när det gäller hbtqi-frågorna. Det finns en tydlig koppling mellan flera av målen och hbtqi-frågor. Det kommer t.ex. inte att vara möjligt att uppnå målet om god hälsa och välbefinnande i världen så länge transpersoner saknar tillgång till adekvat vård eller lesbiska mammor inte erkänns av staten. Inte heller att minska ojämlikheten så länge hbtqi-organisationer har ett obefintligt demokratiskt utrymme, eller att utrota all fattigdom i världen så länge man inte bekämpar diskriminering av hbtqi-personer på arbetsmarknaden.

Sverige bör uppmana FN:s medlemsstater att inkludera arbetet med hbtqi-frågor i sitt arbete med Agenda 2030 och i tillhörande rapporter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör föregå med gott exempel och själva lyfta hbtqi-frågorna inom ramen för det nationella svenska arbetet med att genomföra Agenda 2030. I regeringens skrivelse 2021/22:247 nämns bara kort att Sverige har en särskild uppgift när det gäller att försvara och stärka bl.a. hbtqi-rättigheter.

Sverige bör inkludera hbtqi-frågorna i sitt genomförande av Agenda 2030 och i sina framstegsrapporter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det finns dock fortfarande ett starkt motstånd mot att lyfta upp hbtqi-frågorna inom ramen för delar av FN:s arbete. Till exempel har det hitintills varit mycket svårt att lyfta upp hbtqi-frågorna inom ramen för FN:s kvinnokommission, trots att homo- och bisexuella kvinnor samt transpersoner tillhör några av de mest utsatta grupperna bland världens kvinnor. Det har också funnits ett starkt motstånd mot att låta företrädare för hbtqi-organisationer närvara och yttra sig inom FN och representanter och aktivister har motarbetats och tvingats att utstå trakasserier. Det är viktigt att Sverige lyfter upp hbtqi-frågorna inom FN-systemet, och det kan ske t.ex. genom att man arrangerar sidoevenemang vid högnivåmöten eller att man bjuder med hbtqi-organisationer i sina officiella delegationer.

Sverige bör verka för att lyfta upp hbtqi-frågorna i alla relevanta forum inom FN-systemet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige ska även fortsätta att stödja och underlätta närvaron för hbtqi-aktivister i FN:s olika forum och processer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Sverige ska aktivt driva hbtqi-frågor inom EU

I flera av EU:s medlemsländer är fortfarande diskrimineringen av hbtqi-personer utbredd. I Litauen infördes förbud mot "främjande av homosexualitet" 2009. I majoriteten av EU:s länder möter fortfarande transpersoner både praktiska och juridiska hinder när de vill ändra juridiskt kön och genomgå en könsbekräftande behandling. I flera EU-länder, inklusive Sverige, har möjligheterna för hbtqi-flyktingar att få asyl begränsats. EU:s flyktingpolitik slår hårt mot människor på flykt från förföljelse eller förtryck. Människor som tvingats lämna sina hemländer på grund av vem man är eller vem man älskar dör i båtar på Medelhavet eller skickas tillbaka på grund av EU:s repressiva flyktingavtal. Hbtqi-flyktingar är en särskilt utsatt grupp, som många gånger dessutom helt saknar socialt skyddsnät. En politik för hbtqi-personers rättigheter inom EU måste också inkludera människor på flykt.

Under de senaste åren har det blivit tydligt att ett EU-medlemskap inte är en garant för att hbtqi-personer ska undgå diskriminering. Enligt en undersökning från European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) ökade antalet hbtqi-personer som uppgav att de utsatts för diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck och könskaraktäristika från 37 procent 2012 till 43 procent 2019. Det är viktigt att markera att diskriminering på grund av sexualitet och könsidentitet inte är förenlig med ett medlemskap i EU, och om enskilda medlemsstater väljer att inskränka

sina medborgares mänskliga rättigheter måste det få konsekvenser, t.ex. genom ett minskat jordbruks- och regionalstöd eller förlorad rösträtt i ministerrådet.

Regeringen bör se över möjligheterna till ytterligare åtgärder mot de medlemsländer som inte efterlever de mänskliga rättigheterna och verka för att man inom EU sätter hårdare press på de medlemsländer som diskriminerar sina medborgare på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könsskarakteristika. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det finns på flera områden konkreta initiativ som skulle kunna tas för att motverka diskrimineringen av hbtqi-personer i EU. I dag har samkönade par rätt att gifta sig i 16 EU-länder. 2018 slog dock EU-domstolen fast att alla par har samma rätt till rörelsefrihet. Det innebär att även EU-länder som inte tillåter samkönade äktenskap ändå blir tvungna att erkänna de par som har gift sig i andra länder. Beslutet är en viktig markering mot diskriminering inom EU. Studien Cross-Border Recognition of Formalized Same-Sex Relationships in Europe: The Role of Ordre Public in the Baltic States and Poland från Uppsala universitet 2021 visar däremot hur länder som inte vill erkänna samkönade äktenskap hänvisar till det s.k. ordre public-förbehållet som syftar till att skydda det egna landets rättssystem och värderingar. Det finns möjlighet för kommissionen att driva överträdelseärenden med hot om vite, någonting som i så fall bör göras.

Sverige ska verka för att överträdelseärenden drivs mot de länder som inte respekterar att samkönade äktenskap ingångna i ett annat land ska vara giltiga i hela EU. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En grundläggande mänsklig rättighet är barns rätt till sina föräldrar. Dessvärre finns det fortfarande flera länder inom EU som inte erkänner samkönade föräldrapar. Det innebär bl.a. att barn till familjer som flyttar inom unionen plötsligt, i strid med barnkonventionen såväl som EU-stadgan, kan förlora sina juridiska rättigheter till en av föräldrarna. I december 2021 meddelade EU-domstolen att alla EU-länder måste godkänna samkönade föräldraskap som uppstått i en annan medlemsstat. Detta efter att Bulgarien vägrat erkänna två lesbiska mammor som föräldrar till ett barn fött på Gibraltar och därmed även vägrat utfärda identifikationshandlingar till barnet. För att alla barn ska ha samma grundläggande rätt till sina föräldrar måste dock alla medlemsstater erkänna barns rätt till sina föräldrar, oavsett vilken sexuell läggning föräldrarna har och oavsett om man är född i det aktuella landet eller någon annanstans i världen.

Regeringen ska verka för att EU:s regelverk ska garantera fri rörlighet och att samkönade föräldrapar därmed också måste erkännas juridiskt i alla EU-länder vid flytt inom unionen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Rättigheterna för transpersoner skiljer sig tydligt åt mellan EU:s medlemsstater. Enligt TGEU är Malta det enda EU-land där transpersoner inte klassas som psykiskt sjuka samtidigt som det finns tillgång till transspecifik vård för både vuxna och minderåriga. (På flera håll pågår dock ett förändringsarbete i och med WHO:s ändrade riktlinjer.) Malta och Frankrike är också de enda två länderna som förbjuder konverteringsterapi på grund av könsidentitet. Finland och sex andra medlemsstater kräver tvångssterilisering av transpersoner innan rätt kön kan bekräftas i officiella dokument. Detta trots att Europadomstolen har konstaterat att kravet på sterilisering strider mot mänskliga rättigheter. Bara nio länder ger möjlighet att ändra juridiskt kön utifrån självidentifikation.

Sverige bör arbeta för att transpersoner i alla EU:s medlemsstater ska ha möjlighet att ändra juridiskt kön utifrån självidentifikation. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I EU har man sedan 2008 diskuterat ett antidiskrimineringsinitiativ som även skulle omfatta sexuell läggning. Direktivet ska motverka diskriminering som rör t.ex. hälso- och sjukvård, sociala förmåner, utbildning samt tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster, inklusive bostäder.

Sverige bör agera för att antidiskrimineringsinitiativet omfattar diskriminering på grund av såväl sexuell läggning som könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

EU är i dag världens största biståndsgivare. Men inom unionens utvecklings-samarbete har frågor rörande hbtqi-personers situation fått minimal uppmärksamhet, bl.a. på grund av att en rad konservativa medlemsstater aktivt har motsatt sig att EU arbetar med frågor rörande sexuella rättigheter eller könsidentitet inom sitt utvecklings-samarbete.

Sverige bör driva på för att EU:s utvecklingspolitik ska bidra till att stärka hbtqi-personers rättigheter i världen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I dag har flera länder som har en historia av omfattande diskriminering och förföljelse av hbtqi-personer ansökt om medlemskap i EU. Erfarenheterna från länder som Rumänien, Slovakien och Lettland visar att det inte räcker att ansökarländerna formellt uppfyller de lagmässiga kraven; ansökarländerna behöver även uppvisa ett engagemang för att arbeta mot diskriminering på grund av sexuell läggning, köns-identitet, könsuttryck och könskaraktäristika. Alla kandidatländer som nu förhandlar om ett medlemskap i EU brottas med stora utmaningar när det gäller respekten för hbtqi-personers rättigheter. Det gäller inte minst Turkiet. Även om homosexualitet inte är olagligt råkar hbtqi-personer regelbundet ut för trakasserier och misshandel av polisen, Pride har stoppats vid flera tillfällen, transpersoner mördas och president Erdoğan har vid upprepade tillfällen gjort homofoba uttalanden. I Serbien har prideparader attackerats eller helt stoppats, och var fjärde hbtqi-person i landet uppger att hen har utsatts för våld på grund av sin sexualitet, sin könsidentitet eller sitt könsuttryck.

För att ett land ska kunna bli medlem i EU krävs att man uppfyller ett antal politiska, ekonomiska och administrativa villkor, de s.k. Köpenhamnskriterierna.

Köpenhamnskriterierna behöver skärpas avseende hbtqi-personers rättigheter så att det uttryckligen framgår att ett land som diskriminerar hbtqi-personers rättigheter inte kan bli medlem i EU. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För första gången någonsin presenterade EU-kommissionen 2020 en strategi mot diskriminering och hatbrott riktat mot hbtqi-personer inom unionen. Strategin sträcker sig över fem år, 2020–2025, och innehåller ett antal målsättningar som ska uppnås inom perioden, bl.a. förstärkt rättsligt skydd för hbtqi-personer mot hatbrott, hatpropaganda och våld samt förbättrat rättsligt skydd för regnbågsfamiljer i gränsöverskridande situationer. Tyvärr är strategin inte bindande för medlemsstaterna. Det krävs därmed ett särskilt aktivt arbete för att dokumentet ska omsättas i praktisk handling. Sverige har möjlighet att bidra än mer aktivt till implementeringen av strategin.

Sverige bör driva på för implementeringen av EU:s LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025 i hela unionen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Sverige ska aktivt driva hbtqi-frågorna i OSSE

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) är en bra arena där Sverige kan driva hbtqi-frågor. I parlamentet finns både länder som har kommit en bit på vägen och länder som ligger långt efter. Eftersom resolutioner i OSSE:s parlamentariska församling tas med majoritet så kan inget land enskilt obstruera när det gäller frågor inom mänskliga rättigheter som de inte vill arbeta med.

Att Sverigedemokraternas Björn Söder valts till ordförande i den svenska delegationen till OSSE:s parlamentariska församling är direkt olämpligt. Sverige ska gå före i försvaret av mänskliga rättigheter och minoriteters rättigheter. En ordförande för den svenska delegationen bör således stå upp för minoriteters rättigheter, inte angripa dem.

Inom OSSE finns ett rapporteringssystem för hatbrott, vilket innefattar brott mot hbtqi-personer. Moskvamekanismen, som Sverige tillsammans med 16 länder tog initiativ till, ger möjlighet att sända en oberoende expertmission till ett OSSE-land om det bedöms föreligga ett särskilt allvarligt hot mot mänskliga rättigheter sett till de åtaganden som landet har gjort inom OSSE. Bland annat gjordes en sådan efter att de fruktansvärda brotten mot homosexuella i Tjetjenien uppmärksammats. Då framkom inte bara omfattningen av brotten utan även hur de skyldiga fick straffrihet.

Sverige bör verka för att Moskvamekanismen ska återopas när hot mot hbtqi-personer och hbtqi-rörelsen anses vara överhängande. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör även verka för att OSSE-samarbetet även ska omfatta hbtqi-frågorna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Sverige ska aktivt driva hbtqi-frågorna inom det nordiska samarbetet och i Europarådet

Sverige bör verka för att ett ökat nordiskt och europeiskt samarbete även ska omfatta hbtqi-frågorna. I dag råder i många avseenden liknande förutsättningar för hbtqi-personer i de nordiska länderna. Dock skiljer sig lagar och regler väsentligt åt när det kommer till trans- och intersexpersoners rättigheter. Det är i detta sammanhang viktigt att poängtera att samarbetet på såväl nordisk som europeisk nivå, liksom arbetet på nationell nivå, måste utformas tillsammans med representanter för hbtqi-organisationerna i de berörda länderna.

Europarådet har de senaste åren blivit en allt viktigare arena för att lyfta upp frågorna rörande hbtqi-personers rättigheter. Där märks inte minst att arbetet för transpersoners rättigheter ger resultat. Europadomstolen för mänskliga rättigheter har vid flera tillfällen prövat fall rörande hbtqi-personers mänskliga rättigheter och riktat tydliga uppmaningar till berörda medlemsstater. Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter och Europeiska kommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) har vid flera tillfällen uppmärksammat kränkningar av hbtqi-personers mänskliga rättigheter bland Europarådets medlemsstater. Motståndet är samtidigt starkt, inte minst från Ryssland. Sverige måste fortsätta och ytterligare stärka sitt engagemang för hbtqi-personers rättigheter inom Europarådet.

Regeringen bör därför inom samarbetet i Europarådet aktivt arbeta för att alla medlemsstater ska avskaffa all slags diskriminering på grund av sexuell läggning,

könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Inom Europarådet finns i dag en särskild enhet som arbetar med hbtqi-frågor, Sexual Orientation and Gender Identity Unit. Detta är ett viktigt organ för att uppmärksamma hbtqi-frågorna i Europa, bl.a. bevakar man utvecklingen i medlemsstaterna och ger ut rapporter.

Sverige bör arbeta för att finansiellt och organisatoriskt stärka enheten Sexual Orientation and Gender Identity Unit inom Europarådet i syfte att säkerställa att enheten kan arbeta långsiktigt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Arbetet med hbtqi-frågorna i Norden har varit framgångsrikt under de senaste åren. I dag har t.ex. samtliga medlemsländer infört samkönade äktenskap. En gemensam konvention för partnerskap och samkönade äktenskap inom det nordiska samarbetet skulle garantera att ett partnerskap eller äktenskap ingånget i ett land också ska ha rättsliga verkningar i ett annat nordiskt land.

Regeringen ska inom ramen för det nordiska samarbetet verka för en konvention för partnerskap och samkönade äktenskap. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

De nordiska länderna har i dag ett utbrett samarbete med de baltiska staterna. Bland annat arrangerar man gemensamma konferenser om människohandel och miljöfrågor. Det skulle vara positivt om detta utbyte mellan de nordiska och de baltiska staterna även omfattade frågor om sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Situationen för hbtqi-personer har förbättrats de senaste åren i Baltikum, inte minst i Estland. Men det finns fortfarande stora utmaningar, trakasserier är vanliga och diskrimineringen är utbredd.

Regeringen ska inom det nordiska samarbetet verka för att man i samarbetet med de baltiska staterna ska lyfta fram frågor avseende sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Sidas verksamhet och svenskt utvecklingssamarbete

Sverige bedriver utvecklingssamarbete med en lång rad länder, bilateralt eller genom svenska frivilligorganisationer. Det ger vårt land en möjlighet att stödja organisationer i syd som arbetar för hbtqi-personers rättigheter och främja respekten för hbtqi-personers mänskliga rättigheter. Samtidigt måste Sidas verksamhet och svenskt utvecklingssamarbete med hbtqi-organisationer ta hänsyn till hbtqi-frågornas komplexitet.

Den nya regeringen med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna överger med stöd av Sverigedemokraterna Sveriges enprocentsmål och ersätter det med ett treårigt mål satt i kronor och ören. Dessutom sker en sänkning av biståndet. Att regeringen därmed bryter med en lång tradition av svensk biståndspolitik är förödande. Att sänka biståndet i en tid när behoven är som allra störst är ett slag mot de människor som har det allra svårast i världen – inte minst hbtqi-personer. Att regeringen inte ens kommer med en procentsats i förhållande till BNI innebär dessutom att man har möjlighet att sänka biståndet ytterligare framöver.

Den avgående socialdemokratiska regeringen tog beslut om ökade avräkningar för flyktingmottagande i Sverige. Det innebär bl.a. kraftigt minskade resurser för viktiga

frågor såsom mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Att den nya regeringen nu dessutom helt kastar enprocentsmålet överbord och sänker biståndet kommer att slå hårt mot Sveriges arbete för hbtqi-personers rättigheter i världen.

Sverige har tidigare gjort skillnad genom konkret handling. Under 2000-talet har vi kunnat se att hbtqi-personers mänskliga rättigheter har förts in som explicita mål i allt fler strategier nationellt, regionalt och globalt för svenskt utvecklingssamarbete. Enskilda ambassader har kunnat ge lokala hbtqi-aktivister ett aktivt stöd. Genom Sveriges stöd till projektledning, ledarskap och påverkansarbete via RFSL har ett stort antal av hbtqi-rörelsens egna ledare fått fler verktyg och ökad kunskap om rättighetsbaserat arbete. Tyvärr blir det arbetet betydligt svårare med den nya regeringens politik.

Sveriges nya utrikesminister Tobias Billström har varit tydlig med att den nya regeringen kommer att överge den feministiska utrikespolitiken. Det är minst sagt olyckligt. Förtryck på grund av kön, sexualitet, könsidentitet och könsuttryck hänger ofta samman och samverkar. Bland världens kvinnor är ofta homo- och bisexuella kvinnor samt transpersoner bland de mest utsatta för diskriminering och våld. Utan en feministisk analys riskerar viktig kunskap inom bistånds- och utrikespolitiken att gå förlorad. Vänsterpartiet vill att Sverige inom ramen för utrikespolitiken tydligt bejaktar att det finns fler än två köns kategorier och att människor ska ha en grundläggande rätt till självidentifiering. Det är också viktigt att bejaka att transpersoner i många samhällen utgör en av de mest utsatta grupperna och att deras kön och könsuttryck inte alltid respekteras i det samhälle som de lever i.

Inom utrikespolitiken bör Sverige därför uppmärksamma situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor och icke-binära samt trans- och intersexpersoner. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Trots att de riskerar att förlora arbetet, kontakten med sin familj eller till och med sitt liv organiserar sig människor i hela världen för sina rättigheter. Dessa aktivister har mod och vilja, men de behöver stöd i ofta mycket svåra miljöer. Stödet till organisationer som arbetar med hbtqi-frågor i fattiga länder är i dag inte omfattande mätt i kronor, men för de enskilda organisationerna har det en avgörande betydelse. Dock finns det ofta hinder för att stödja hbtqi-organisationer. I länder där samkönade relationer är förbjudna finns det stora svårigheter för en hbtqi-organisation att ens registrera sig, och många små hbtqi-organisationer i fattiga länder har haft svårt att leva upp till de höga krav på revision och uppföljning som Sverige ställer. För att Sveriges insatser ska bli meningsfulla är det centralt att de projekt och biståndsprogram som genomförs planeras och följs upp i dialog med hbtqi-rörelsen i det berörda landet.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur stödet till hbtqi-organisationer kan förstärkas och göras mer flexibelt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Läs mer om Vänsterpartiets utvecklingspolitik i motionen En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling (2018/19:757).

9 Hbtqi-organisationers begränsade utrymme

I dag ser vi hur hbtqi-organisationer begränsas på samma sätt som andra civilsamhällesorganisationer som verkar för att värna och stärka mänskliga rättigheter, men också av lagar som riktar sig direkt mot hbtqi-personer och inskränker deras rätt att uttrycka sin

sexualitet och sin könsidentitet. I en tid då nationalistiska, patriarkala och reaktionära politiska krafter är på frammarsch är hbtqi-organisationernas utrymme extra hotat.

Enligt RFSL finns det s.k. moral- eller propagandalagar som begränsar yttrandefriheten vad gäller sexuell läggning i minst 19 länder. Merparten ligger i Mellanöstern och Nordafrika, men tre är europeiska (Litauen, Ungern och Ryssland). Även i Rumänien och Polen har liknande förslag lagts fram. Med grund i dessa lagar trakasserar myndigheterna människor och förvägrar dem rätten till vårdnad av sina barn och rätten att organisera sig. Lagarna försvårar dessutom möjligheterna till hivprevention liksom möjligheten att få upprättelse för den som utsätts för något brott på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att värna hbtqi-organisationers handlingsfrihet runt om i världen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets politik angående det minskade utrymmet för civila organisationer finns närmare beskriven i motionen Demokratins krympande utrymme (2018/19:723).

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Kajsa Fredholm (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Håkan Svenneling (V)

Linda Westerlund Snecker (V)